

quasi erat in statu gratie: ut scilicet separaret a christo per fribus suis. sed hoc optauerat quoniam erat in statu infidelitatis. unde in hoc non est imitandus. Vel potest dici sic dicit Crisostomus in libro de concupiscentia quod per se non ostendit quod apostolus plus diliget proximum quam deum sed quod plus diligeret deum quam seipsum. volebat. nam ad tempus priuari fructu deo. quod pertinet ad dilectionem suam: ad hoc quod honor dei procuraretur in proximo quod pertinet ad dilectionem dei. Ad secundum dicitur quod dilectio amici pro tanto est quoniam minus meritoria: quia amicus diligitur propter seipsum. et ita deficit a vera ratione amicitie caritati que est deus. et ideo quod deus diligatur propter seipsum non diminuit meritum. sed hoc constituit totam meriti rationem. Ad tertium dicitur quod plus facit ad rationem meriti et virtutis bonum quam difficile. unde non oportet quod esse difficilius sit magis meritorium: sed quod sic est difficilius ut etiam sit melius.

Quoniam de effectibus consequentibus caritatis actum principale quod est dilectio. Et de effectibus interioribus. Circa primum tria consideranda sunt primo de gaudio. 2o de pace. 3o de misericordia. Circa primum quoniam quatuor. primo utrum gaudium sit effectus caritatis. 2o utrum huiusmodi gaudium operatur secundum tristitiam. 3o utrum illud gaudium possit esse plenum. 4o utrum sit virtus.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod gaudium non sit effectus caritatis in nobis. Et absentia. nam rei amate magis sequitur tristitia quam gaudium. sed deus que per caritatem diligimus est nobis absens quod diu in hac vita vivimus. Et diu. nam sumus in corpore peregrinamur a domino: ut dicitur 2. ad Cor. 5. ergo caritas in nobis magis est tristitia quam gaudium. **¶** Per caritatem maxime meremur beatitudine. sed in ea per beatitudinem meremur potius luctum quam ad tristitiam pertinet secundum illud Math. 5. Beati qui lugent quoniam consolabuntur. ergo magis est effectus caritatis tristitia quam gaudium. **¶** Caritas est virtus distincta a spe: ut ex dictis patet. sed gaudium causatur a spe: secundum illud Ro. 12. Spe gaudetes. non ergo causatur ex caritate. **¶** Ergo de qua sicut dicit Ro. 5. caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum quod datur est nobis. sed gaudium in nobis datur ex spiritu sancto secundum illud Ro. 14. Non est regnum dei escam et

potus. sed iusticia et pax et gaudium in spiritu sancto. ergo caritas est causa gaudii. **¶** Respondeo dicitur sicut dicitur est causa de passionibus agere: ex amore procedit et gaudium et tristitia: sed ordo modo gaudium. nam ex amore causatur vel propter presentiam boni amati vel etiam propter hoc quod ipsi bono amato propium bonum iest et conseruat. et secundum hoc maxime pertinet ad amorem benivolentie per quem aliquis gaudet de amico prope se habere etiam si sit absens. contra ordo autem ex amore sequitur tristitia vel propter absentiam amati: vel propter hoc quod amatum cui volumus bonum suo bono peruat: aut aliquid malo deperimus. caritas autem est amor dei: cuius bonum immutabile est: quia ipse est sua beatitas. et ex hoc ipso quod amat: est in amate per nobilissimum sui effectum: secundum illud. i. Job. 4. Qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. et ideo spirituale gaudium quod de deo habet ex caritate datur. **¶** Ad primum ergo dicitur quod quod diu sumus in corpore dicimur peregrinari a domino in concupiscentia ad illam presentiam qua quibusdam est presentis per spiritus visionem. unde et apostolus subdit ibidem. Per fidei. nam ambulamus et non per spiritum. est autem et presentis se amantibus etiam in hac vita per gratie habitationem. **¶** Ad secundum dicitur dicitur quod luctus qui beatitudinem meretur est de his que sunt beatitudini contra. unde eiusdem rationis est quod talis luctus ex caritate causatur. et tale gaudium spirituale de deo: quia eiusdem rationis est gaudere de alio bono et tristari de his que ei repugnant. **¶** Ad tertium dicitur quod de deo potest esse spirituale gaudium dupliciter. uno modo secundum quod gaudemus de bono domino in se considerato. alio modo secundum quod gaudemus de bono domino per a nobis participat. primum autem gaudium melius est. et hoc procedit principaliter ex caritate. sed secundum gaudium procedit etiam ex spe per quam expectamus dominum boni fructione: quibus etiam ipsa fructio vel perfecta vel imperfecta secundum mensuram caritatis obtineatur. **¶** Ad secundum sic proceditur. Videtur quod gaudium spirituale quod ex caritate datur recipiat amixtionem tristitie. Contra gaudere. nam bonis proximi ad caritatem pertinet secundum illud. i. ad Cor. 13. Caritas non gaudet super iniquitate et gaudet autem vitari. sed hoc gaudium recipit amixtionem tristitie: secundum illud Ro. 12. Gaudere cum gaudentibus: flere cum flentibus. ergo gaudium spirituale caritatis amixtionem tristitie patitur. **¶** Respondeo. Primum sicut dicit Gregorius est ante acta mala flere et flenda iterum non committere. sed vera penitentia non est sine caritate. ergo gaudium

caritatis hz tristitie amixtionē. ¶ Ex ca-
ritate atigit q̄ aliq̄s d̄siderat eē cū x̄po: sc̄d̄z
illō p̄bil. p̄. Desideriū habēs dissolui z eē
cū x̄po. s̄z ex isto d̄siderio seq̄tur i hoīe q̄dā
tristitia: s̄m illud ps̄. Deu mibi ga icolat̄
meus plōgat̄. ē. ḡ gaudiū caritatis recipit
amixtionē tristitie. ¶ S̄z ē q̄ gaudiū ca-
ritatis est gaudiū de diuina sapientia: s̄z
huiusmodi gaudiū nō hēt pmixtionēz tristi-
cie: s̄m illō Sap. 8. Nō hēt amaritudinem
ouerfatio illi. ḡ gaudiū caritatis n̄ patit p̄
mixtionē tristitie. ¶ R̄. d̄ q̄ ex caritate cāt
duplex gaudiū de deo: sic s̄ dictū ē. Unū q̄
dē p̄ncipale qd̄ ē. pp̄riū caritatis q̄. f. gaude-
mus d̄ bono d̄ino sc̄dm se d̄siderato. z tale
gaudiū caritatis pmixtionē tristitie n̄ patit
sic nec illud bonū d̄ q̄ gaudet p̄t aliquam
mali amixtionē h̄re. z iō apls̄ d̄c ad p̄bil.
4. Gaudete i d̄no s̄p̄. Aliud aut̄ ē gaudiū
cāritatis q̄ gaudet aliq̄s de bono d̄ino sc̄dm
q̄ p̄cipat a nob. h̄ aut̄ p̄cipatō p̄t ipedi-
ri p̄ aliq̄d̄ d̄riuz. z ideo ex hac parte gaudiūz
caritatis p̄t h̄re pmixtionē tristitie. put. f.
aliq̄s tristat̄ d̄ eo qd̄ repugnat p̄cipationi
d̄ini bōi vel i nob vel i p̄rimis: quos tāquā
nos ipsos diligim. ¶ Ad p̄mū ḡ dicendūz
q̄ stetus p̄rimi nō ē nisi d̄ aliq̄ malo. oē aut̄
malū ipoztat̄ d̄fectū p̄cipatōis s̄mi boni
z iō itātū facit caritas d̄dolē. p̄rio iquātūz
p̄cipationi diuini boni in eo ipedit. ¶ Ad se-
cūdū dicendū q̄ p̄ctā diuidit iter nos z deū
vt d̄r Ysa. 55. z iō h̄ ē rō d̄olēdi de p̄ctis p̄
teritis n̄ris vt etiā aliq̄z iq̄tū p̄ ea ipedimur
a participatōne diuini boni. ¶ Ad tertū di-
cendū q̄ q̄uis i icolatu hui⁹ miserie aliquo
mō p̄cipemus d̄inū bonū per agnitōnē z
amorē. tū hui⁹ vite miseria ipedit a p̄fecta
p̄cipatione diuini boni: q̄lis erit i p̄ria z iō
etiā tristitia qua q̄s luget d̄ dilatiōe glorie
p̄tinet ad ipedimētū p̄cipationis d̄ini bōi

Ad tertium sic proce-

dit. ¶ Si des q̄ sp̄iale gaudiū qd̄ ex caritate
causat̄ nō possit i nob̄ ipleri. Quanto. n. ma-
ius gaudiū d̄ deo habemus: tāto gaudiū e⁹
i nobis magis ipletur. sed nūq̄ possum⁹ tā-
tū d̄ deo gaudē q̄tū dignū ē vt de deo gau-
deat. ga s̄p̄ bōitas eius q̄ ē ifinita excedit
gaudiū creature qd̄ est finitū. ḡ gaudiūz de
deo nūq̄ p̄t ipleri. ¶ S̄z illd̄ qd̄ ē ipletūz
nō p̄t eē mai⁹. s̄z gaudiū etiā beatorū p̄t eē
mai⁹: ga gaudiū vni⁹ ē mai⁹ q̄ ali⁹. ḡ gau-

diū d̄ deo n̄ p̄t i creatura ipleri. ¶ Nihil
aliud videtur eē cōphensio q̄ cognitionis
plēitudo. sed sic vis cognoscitiua creature
ē finita: ita vis appetitiua eiusdē. cū ḡ deus nō
possit ab aliqua creatura cōphēdi. videt q̄ n̄
possit alicui⁹ creature gaudiū d̄ deo implēi
¶ S̄z ē qd̄ d̄nis discipulis dixit Joh. 15.
Et gaudiū meū i vob̄ sit. z gaudiūz v̄m im-
pleat. ¶ R̄. d̄ q̄ plēitudo gaudiū p̄t itel-
ligi duplici. Uno mō ex parte rei de qua
gaudet: vt. f. tātū gaudeat de ea quātū ē di-
gnū d̄ ea gaudei. z sic solū dei gaudiū ē ple-
nū de seipso: ga gaudiū dei ē infinitū. z h̄ ē
d̄dignū diuine bonitati dei: cuiuslibet aut̄
creature gaudiū oportet eē finitū. alio⁹ p̄t
itelligi plēitudo gaudiū ex p̄te gaudēt. gau-
diū aut̄ cōpat̄ ad d̄sideriū: sicut ges ad mo-
tū: vt s̄ dictū ē cū d̄ passioibus ager. ē aut̄
ges plena cū nihil restat de motu. vñ tunc
gaudiū est plenū qñ iā nihil desiderandū re-
stat. q̄ diu aut̄ i b̄ mūdo sum⁹ nō cessat i no-
bis d̄sideriū motus: ga adhuc restat q̄ deo
magis appropiēim⁹ p̄ gr̄az: vt ex s̄ dictis
p̄. s̄z qñ iā ad b̄ritudinē p̄fectā puenitū fūcit
nihil d̄siderandū restabit: ga ibi erat plēa di-
fruitio i q̄ hō obtinebit q̄qd̄ etiā circa alia
bōa desiderauerit: s̄m illud ps̄. Qui replet i
bōis desideriū tuū. z ideo quiescet d̄sideriū
nō solū q̄ d̄sideram⁹ deū: s̄z etiā erit oīuz de-
siderioz quies. vnde gaudiū brōz ē perfecte
plenū. et etiā sup̄plenti: quia pl⁹ obrinebūt
q̄ d̄siderāe iuffecerit. Nō. n. i cor hoīs ascē-
dit que sp̄auit deus diligētib⁹ se: vt d̄r. i. ad
Cor. 2. z h̄ ē qd̄ d̄r Luce. 6. Adēsuram bo-
nā z supeff luētē dabūt i sinū v̄r̄z: ga cū nul-
la creatura ē capax gaudiū d̄ deo ei cōdigni:
ide ē q̄ istd̄ gaudiū oīo plenū nō capit i ho-
mine. s̄z poti⁹ hō itrat i ipsū: s̄m illud math.
25. Intra i gaudiū d̄ni tui. ¶ Ad p̄mūz ḡ
dicendū q̄ rō illa p̄cedit de plenitudine gau-
diū ex p̄te rei d̄ qua gaudet. ¶ Ad secūduz
d̄ q̄ cū p̄tū fūcit ad b̄ritudinē. vñsq̄sq̄
attigerit finitū sibi p̄xū ex p̄destinatione di-
uina. nec iustabit v̄teri⁹ aliq̄d̄ q̄ rēdat̄ q̄uis
i illa imiatiōe vñ pueniat ad maiorem pro-
p̄quitatē dei: ali⁹ ad minorē. z iō vniuscui⁹
q̄ gaudiū erit plenūz ex parte gaudētis: ga
vniuscui⁹sq̄ d̄sideriū plene getabit. erit tū
gaudiū vni⁹ mai⁹ q̄ alēius pp̄ pleniores p̄-
cipationē d̄ine b̄ritudis. ¶ Ad tertūz d̄
q̄ cōphēio ipoztat̄ plēitudinē cognitionis
ex parte rei cognite: vt. f. tantum agnoscat

res quatuor agnoscere potest. hinc tamen etiam agnitione aliquam plenitudinem ex parte cognoscitur: sic et de gaudio dicitur est. vñ et apud dicit ad Col. p. Impleamini agnitione voluntatis eius in omni sapientia et intellectu spirituali.

Ad quartum sic procedit.

Uideat quod gaudium sit virtus. Vitiū. n. tria virtuti. s. tristitia ponit vitiū: vt p. de accidia et de inuidia. g. etiam gaudium debet poni virtus. **P.** Sic amor et spes sunt passiones quodammodo boni: ita et gaudium. sed amor et spes ponunt virtutes. g. et gaudium de 3 potest virtus. **P.** Precepta legis dant de actibus virtutum. s. precipit nobis quod deo gaudeamus secundum illud psalmi. 4. Gaudeat in domino spiritus gaudium est virtus. **S.** 3. est quod neque dicitur inter virtutes theologicas: neque inter virtutes morales: neque inter virtutes intellectuales: vt ex dictis patet. **R.** dicendum quod virtus sicut est habitus est: est habitus quidam operatiuus. et ideo secundum propriam rationem habet inclinationem ad aliquem actum. est autem contingens ex vno habitu plures actus eiusdem rationis ordinatos. puenire: quorum vnus sequitur ex alio: et quia posteriores actus non procedunt ex habitu virtutis nisi per actum priorē: ideo est quod virtus non diffinitur nec dicitur nisi ab actu priorē: quous etiam alij actus ab ea consequuntur. Manifestum est autem ex his quod de passionibus dicitur fuit. quod amor est prima affectio appetitive potentie. ex qua sequitur et desiderium et gaudium. et ideo habitus virtutis ideo est qui inclinat ad dilectionem et desiderium boni dilectum et ad gaudendum de eo. s. gaudeo dilectione in hoc actu est prior: ideo est quod virtus non dicitur a gaudio nec a desiderio: s. a dilectione et de caritate. sic gaudium non est aliqua virtus a caritate distincta s. est quodammodo caritatis actus siue effectus. et propter hoc dicitur iter fructus: vt p. 3. h. 5. **A.** Ad primum dicendum quod tristitia quod est vitiū causatur ex inordinato amore sui: quod non est aliquid spirituale vitiū s. quodammodo generalis radix vitiōrum: vt s. dicitur est. et ideo oportuit tristitias quasdam particulares ponere spiritualia vicia: quia non dicitur ab aliquo spirituali vicio: s. a generali. s. amor dei potest spiritualis virtus quod est caritas ad quam reducitur gaudium: vt dicitur est sic proprius actus eius. **A.** Ad secundum dicitur quod spes sequitur ex amore: sic et gaudium. sed spes addit ex parte obiecti quodammodo spiritalem rationem. s. arduum et possibile adipisci. et ideo ponitur spiritualis virtus. s. gaudium ex parte obiecti nullam spiritalem rationem addit

supra amorem qui possit causare. speciales virtutes. **A.** Ad tertium dicitur quod intentum dicitur preceptum legis de gaudio in quantum est actus caritatis: s. non sit primus actus eius.

Deinde considerandum est de pace.

Et circa hoc quatuor. primum vtrum pax sit idem quod concordia. 2. vtrum oia appetant pacem. 3. vtrum pax sit effectus caritatis. 4. vtrum pax sit virtus.

Ad primum sic proceditur.

Uideat quod pax sit idem quod concordia. Dicitur n. Aug. 19. de ciuitate dei. Pax hominum est ordinata concordia. s. non loquitur nisi de pace hominum. g. pax est idem quod concordia. **P.** Concordia est quodammodo vnio voluntatum. s. ratio pacis in tali vnione consistit. Dicitur n. Dyo. 11. ca. de diuino. no. quod pax est vnio vnio et consensus operatiuus. g. pax est idem quod concordia. **P.** Quorum est idem oppositum et ipsa sunt idem. s. idem opponitur concordie et pacis. s. dissensio. vñ dicitur ad Cor. 14. Non est dissensio deus s. pacis. g. pax est idem quod concordia. **S.** 3. est quod concordia potest esse aliquammodo in malo. s. non est pax ipsius: vt dicitur Ysa. 59. g. pax non est idem quod concordia. **R.** dicendum quod pax includit concordiam et aliquid addit. vñ vbi cuncti est pax ibi est concordia: non tamen vbi cuncti est concordia ibi est pax: si nomen pacis proprie sumatur. concordia n. proprie supra est ad alterum in quantum s. diuerso fori cordium voluntates sicut in vno consensu dicitur. Contingit etiam vnus hominis cor tendere in diuersa. et hoc dupliciter. vno quodammodo secundum diuersas potestates appetitiuas. sic appetitus sensitivus plerumque tendit in tria rationalis appetitus: secundum illud h. 5. Caro concupiscit aduersum spiritum. Alio modo in quantum vna et eadem vis appetitiua in diuersa appetibilia tendit quod sicut consensus non potest. vñ necesse est esse repugnantiam motuum appetitus. vnio autem horum motuum est quodammodo de ratione pacis. n. n. homo habet pacatum cor quodammodo non habeat id quod vult. et si habeat aliquid quod vult: tamen adhuc restat ei aliquid volendum: quod sicut habere non potest. h. autem vnio non est de ratione concordie. vnde concordia importat vnionem appetituum diuersorum appetituum. pax autem supra hanc vnionem importat etiam appetituum vniū appetituum vnioem. **A.** Ad primum g. dicitur quod Aug. loquitur ibi de pace quod est vniū hominum ad alium. et hanc pacem dicit esse